

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

St. 11. V Ljubljani, 15. junija 1899. Leto XVI.

Obseg: Kakšen bodi vzoren svinjak. — Kaj vse je treba zapisovati, da lahko izkažemo čisti, oziroma osebni dohodek? — Gnoj in gnojenje. (Dalje.) — Rezne reči. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kakšen bodi vzoren svinjak.

(Ob enem odgovor na 83. vprašanje)

Kot odgovor na to vprašanje podamo spis gosp. Lenarčiča, ki smo ga objavili pred leti, ker smo mnenja, da ne bo škodilo, če ga ponovimo. Gospod Lenarčič je popisal svoj zares vzorni svinjak, ki je narejen iz najboljših tvarin; a po tem popisu se dá narediti vzoren svinjak tudi iz cenejših tvarin. Spis slove:

Kdor se je kdaj bolj do dobra zanimal za živinorejo ter se tudi bavil z njo, mi bode pritrdil, da je glede pripravnih živalskih stavb prav obilo nedostatkov.

Res je sicer, da so gospodarske stavbe zelo drage, a denarja v sedanjem času kmetu navadno primanjkuje, zato pa tudi pri teh stavbah štedi, kolikor more. Vender ne smemo, če hočemo doseči smoter, štediti niti preveč niti premalo.

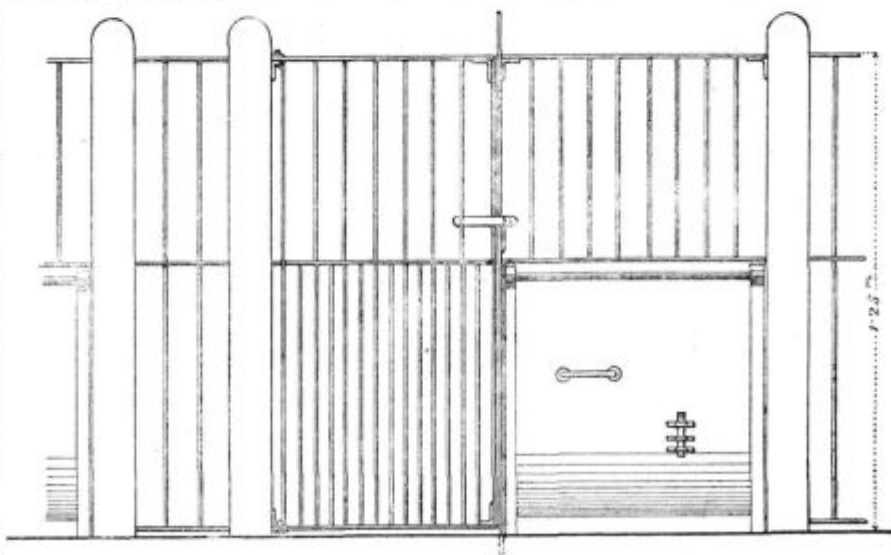
Ako si ogledamo razne svinjake po kmetijah, takoj opazimo, da so gospodarji pri mnogih preveč šte-

dili, kajti uboge živali morajo živeti v vedni nesnagi in v okuženem zraku, manjka jim prepotrebne svetlobe in zraka. V drugem kraju zopet lahko opazimo, da gospodarju, ki je dal staviti hlev, ni bilo žal vsakega krajcarja. Vidimo namreč premnogo zunanjih okraskov; ako si pa podrobno ogledamo hlev, pogrešamo praktične

notranje uredbe. Poleti, ko se živali izprehajajo po poleg ležečem gnojišču, se jim godi še dokaj dobro, — ali pozimi jim manjka svetlobe in dobrega zraka; kajti vsako razpoko, še bolj pa veliko luknjo nad koritno zatvornico so skrbno zamašili, gnoj pa le redko-kdaj izkidavajo. Tako se gnoj razkaja ter napolnjuje z vsakovrstnimi plini in vlago hlevski zrak.

Lete razmere se nahajajo povsodi,

tudi na svojem dvoru nisem mogel kaj boljšega pokazati. Vzoren svinjak pa mi je bil vedno pred očmi. Kjer sem obiskal kako gospodarstvo, ogledal sem si svinjake ter jih pazno premostril glede njih praktičnosti. —

Podoba 24.

Vpraševal sem se pogostoma: Kakšen pa bodi vzoren svinjak? Na to si odgovarjam takole:

1.) Prostor bodi primeren, da bodo živali blizu skupaj in da dekla ne bode imela premnogo potov pri krmljenju.

2.) Taka bodi tudi notranja ureditev, da je mogoče z enim pogledom vse pregledati ter opazovati živali v vsem kretanju, pri jedi in pri počitku, ne da bi bilo treba stopiti v vsak oddelek posebej in živali motiti.

3.) Varuhinja, ki ponoči nadzoruje ravnokar opravo se svinjo, mora svoj posel lahko zvrševati, ne da bi bila nevarnost zaradi ognja.

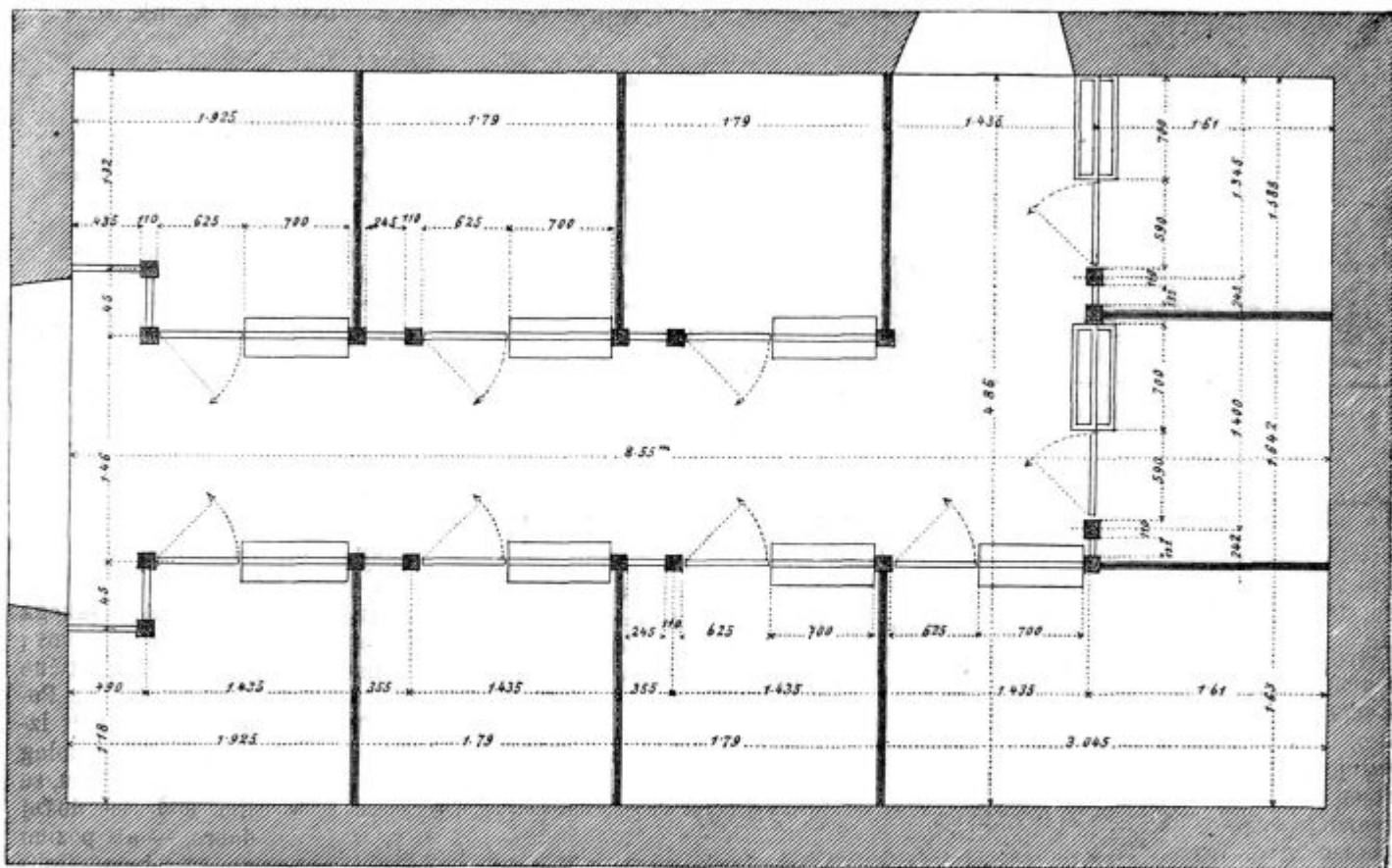
4.) Zrak v hlevu mora biti kolikor možno čist, pozimi ne premrzli, poleti ne prevroči.

glavni izhod na dvorišče, stranski pa v svinjsko kuhinjo in 3 velika zamrežena okna, sem odločil za svinjak.

Tlak sem napravil iz rezanega kamena (plošč) s srcem 0'7 cm na 1 meter proti glavnim vratom in 2'5 cm na 1 m od vsake strani proti sredi.

Vsi presledki med ploščami so zaliti s portlandskim cementom.

Oddelki so razvrščeni, kakor je razvideti iz temeljnega načrta (pod. 25.), v katerem se nahajajo vse dimenzije, tako, da drži po sredi hodnik navpično proti glavnim vratom ter krene potem zopet navpično proti stranskim vratom. Na levi strani hodnika so trije oddelki, na desni štirje in v ozadju dva. Pred oddelki ob vsaki strani poleg hodnika sta v kamen vrezana žlebova, ki odvajata tekoče iztrebke pod pragom v

Podoba 25.

5.) Solnčna svetloba mora biti po hlevu; ponoči pa mora biti možno z eno svetilnico razsvetliti ves hlev.

6.) Gnojnica se mora dobro odtekat, da ne okužuje zraka in da živali na suhem leže brez veliko nastiljanja.

7.) Na lahek način se mora dati odpravljati gnoj iz hleva in ves hlev po potrebi pomiti.

8.) Hlev mora biti tako soliden, da ga ni treba popravljati vsak hip.

9.) Hlev bodi tako urejen, da gre človek rad pogledat vanj, ne da bi se vedno bal, da si onesnaži obleko.

Ravnokar navedene reči so mi bile v čislih, ko sem stavil svoj svinjak, katerega hočem sedaj popisati. Čislanim čitateljem pa prepuščam sodbo o tem, če je podobna ta stavba „vzornemu svinjaku“.

Obokan prostor v gospodarskem poslopju poleg svinjske kuhinje, 8'55 m dolg in 4'86 m širok, ki ima

pokrit jarek pred hlevom. Na koncih žlebov so napravljene mreže. Oddelki so drug od drugega ločeni s stenami iz 4 cm močnih hrastovih desek, proti hodniku pa so zaprti z $11/11$ cm močnimi hrastovimi stebri, ki so bili po 60 cm globoko v zemljo zakopani, predno se je položil kameniti tlak. Iz „lica“ (verticale Ansicht) podobno 24., se razvidi, da so ti stebri zvezani z železno mrežo. Iz železne mreže so tudi vrata, ki so tako narejena, da se na iztežaj odpirajo proti hodniku za celih 180° velik kot. V mreži in na stebre so z vijaki pritrjena železna korita, ki imajo zatvornice iz železne ploščevine. Vsako korito je pa pritrjeno tudi k tlaku z vijaki, ki so vanj vlti.

Zatvornica se more, kakor pri navadnih lesenih koritih, noter potisniti in pritrčiti, da je lahko jed v korito vlti.

Stena, ki deli zadnja 2 hleva, ima pri tleh luknjo z zapahom, skozi katero se lahko mladi prasički izpre-

hajajo iz hleva v hlev, kar je pri odstavljanju mladičev prav zelo važno.

Železna sestava mora biti pa jako natančno izdelana, da se popolnoma ujema z načrtom, zlasti ako so stebri že prej stalno postavljeni. Vsako površno delo pri železju bi napravilo pri stavljenju preobilo težav, in nikdar bi vrata dobro ne tekla.

Jaz bi mogel torej vsakteremu, kdor si misli kdaj napraviti kako tako stavbo, svetovati, naj si naroči železje iz zanesljive tvornice. Kot tako bi mogel priporočati trdko R. Ph. Waagner — Dunaj, ktera je tudi meni prav dobro postregla po primerni ceni. One častite čitatelje, ki si hočejo to stavbo ogledati, vabim najvljudneje, naj se potrudijo k meni; bodo mi vsegar dobro došli.

Kaj vse je treba zapisovati, da lahko izkažemo čisti, oziroma osebni dohodek?

Odkar se je uveljavil zakon o osebnih davkih, je najbolje, da se ravnamo po njem in da zapisujemo vse, kar je po tem zakonu treba, da se izkaže čisti, oziroma osebni dohodek, ki ga dobivamo iz gospodarstva.

Vse naše knjigovodstvo ali računovodstvo bodi torej urejeno po določilih tega zakona in obsegaj le to, kar je neobhodno potrebno.

Davčni zakon nam natančno našteva vse tiste prejemke in izdatke, ki so merodajni za določitev čistega in osebnega dohodka, in sicer pravi, da je treba šteti v tem računu med dohodke:

1.) Vse denarne prejemke, ki smo jih dobili za prodane pridelke in prirečke, pa tudi denarni zaslužek, ki smo ga imeli z delavno živino, kadar smo opravljali dela za druge.

Dobro je, da se raznovrstni prejemki porazdelijo po gospodarskih panogah, da izvemo, koliko denarja nam je donášalo poljedelstvo, koliko živinoreja, koliko vinogradništvo, sadjarstvo, gozdarstvo itd.

2.) Denarno vrednost vseh domačih pridelkov, ki smo jih porabili zase in za svojo rodbino, torej za svoje hišno gospodinjstvo.

3.) Približno vrednost našega stanovanja, ktero je treba ceniti.

4.) Denarno vrednost tistih užitkov, ki jih morda imamo od te ali one pravice, na pr. od porabe občinskih pašnikov itd.

Med stroške pa moramo v računu za osebni dohodek šteti naslednje izdatke, in sicer:

1.) Stroške za popravo gospodarskih poslopij in drugih takih naprav, kakor na pr. za popravo potij, mostov, plotov itd.

2.) Stroške za popravo in dokup potrebnega orodja in za dokup živine, potrebne, da se z njo nadomesti odprodana ali na drug način odpadla živina.

3.) Stroške za zavarovanje gospodarskih poslopij, orodja in pridelkov proti ognju, za zavarovanje poljskih pridelkov proti toči, za zavarovanje živine itd.

4.) Stroške za kurjavo in svečavo, potrebno v gospodarstvu, ne pa v našem stanovanju; ako imamo za gospodarske posle in zase skupno kuho, potem je odbiti primeren del stroškov za gospodarstvo.

5.) Stroške za nakup sadnega drevja, trt, semena, gnojil, krme, modre galice, žvepla in drugih takih potrebščin.

6.) Stroške za posle in delavce. Ako imamo poleg gospodarskih poslov še posebne hišne posle, namreč za svojo rabo, potem ne smemo upoštevati teh stroškov med izdatki gospodarstva.

7.) Prispevke za bolniške blagajne in starostne blagajne.

8.) Zemljiški in hišni davek z deželnimi, okrajnimi in občinskimi dokladami in nakladami, dalje pridobinski davek od obrtnij, ki so združene s kmetijstvom, potem neposredne davščine, kakor na pr. od kuhanja žganja itd.

9.) Med stroške je všteti tudi vrednost izgub, ki nas zadenejo, ako se nam ponesreči živina, ako se spridijo pridelki itd.

Ako ostajajo pri gospodarstvu koncem leta zdaj večje zdaj manjše zaloge posameznih pridelkov in se vrednost končnih zalog od leta do leta močno menjava, potem moramo uvaževati tudi te izpremenjave pri računskem sklepu. V takem slučaju je med prejemke ali dohodke treba šteti tudi denarno vrednost pridelkov, ki so ostali konci gospodarske dobe, dočim je šteti med izdatke vrednost zalog, ktere smo prevzeli od prejšnjega leta.

V nasprotnem slučaju se pa tudi lahko opusti tako računanje.

Ako seštejemo vse prej navedene prejemke in izdatke in jih primerjamo med seboj, potem najdemo osebni dohodek, ki je podvržen davku, ako znaša 600 gld. ali več. Ako pa izpustimo v tem računu med dohodki vrednost našega stanovanja, imamo pa pred seboj čisti dohodek.

Iz vsega tega, kar nam davčni zakon predpisuje za odmero osebne dohodnine, pa vidimo, da je treba našim gospodarjem:

1.) vse denarne prejemke in izdatke vestno zapisovati, in da je treba ločiti gospodarske prejemke in izdatke od zasebnih prejemkov in od takih denarnih izdatkov, ki so bili potrebni za pokritje naših življenjskih potrebščin, torej za živež, obleko, odgojo otrok itd. Kar smo porabili zase, vse to je treba upoštevati pri računskem sklepu med dohodki, ne pa med stroški.

2.) Treba je zapisovati vse domače pridelke, ki smo jih porabili zase, ker se mora njih vrednost upoštevati pri računskem sklepu med dohodki.

Ako imamo zase in za gospodarske posle skupno gospodinjstvo, torej skupno kuho itd., kakor je običajno na vseh kmetijskih posestvih, malih in srednjih, potem je treba zapisovati, koliko domačih pridelkov se je za vse skupaj porabilo; konci leta je pa treba primeren delež odbiti za gospodarske posle. Ta vrednost se najde s cenitvijo.

3.) Kar se je porabilo domačih pridelkov za gospodarstvo, na pr. raznih krmil za živino, tega ni treba zapisovati niti med prejemki niti med izdatki.

4.) Koncem leta je za določitev osebnega dohodka ceniti še približno vrednost stanovanja in užitka, ki ga imamo od kake pravice.

5.) Na vsak način se tudi priporoča, da koncem vsakega gospodarskega leta pregledamo in popišemo vrednost svojega premoženja, ki je v raznih pridelkih, v žitu, vinu, živini itd., kajti vrednost končnih zalog v gospodarstvu se menjava od leta do leta, in z njo vred se menjava tudi naš dohodek. Davčni zakon nas sicer ne sili k temu delu, vendar je nam v korist, da pregledamo koncem vsakega leta, kakšne zaloge posameznih pridelkov so v naši žitnici ali kašči, kleti itd.

Zaradi tega je potrebno, da popišemo vrednost takih zalog in jih upoštevamo tudi pri računskem sklepu, kakor je bilo spredaj povedano.

Vsi ti računi in njih zapisovanje nam ne prizadevajo posebnega dela. Sedaj pa nastane vprašanje, kako je treba vse to zapisovati, da bo računovodstvo kar najbolj mogoče priprosto? R.

Gnoj in gnojenje.

(Dalje.)

XL.

Dušičnata gnojila.

Dušik je najvažnejša rastlinska sestavina, kajti za tvorjenje rastlinskih stanic je potrebna neka dušičnata snov, beljak. Čim več beljakovine se razvije, tem bujnejše raste rastlina. Vira, iz katerih rastline dobivajo dušik, sta zrak, iz katerega ga dobivajo kot plin, in pa zemlja, iz katere ga dobivajo v obliki solitrovokislih ali amonijakovih solij. Dušik vedno kroži v naravi. Prosti dušik jemlje stročnice iz zraka s pomočjo gomoljčnih bakterij in ga pretvarjajo, kakor dušičnate soli iz tal, v dušičnato rastlinsko tvarino, katero v krmi dobivajo živali in ki potem pomaga tvoriti živalsko telo. Potem, kadar rastlina in žival pogineta, povrne se organski dušik zopet v zemljo; tam se vsled trohnenja in gnitja razkroji in se spremeni večinoma v raztopne dušičnate soli, deloma v prosti dušik. Dušičnate soli so drugim rastlinam za hrano, prosti dušik se pa zopet vrne v zrak.

Ker je dušik najdražja redilna snov, je kmetijstvu glavna naloga, dušikove vire primerno izkoristiti. S stročnicami lahko vjamemo zračnega dušika, in dobivamo iz tega vira dušik po jako nizki ceni; s tem, da skrbno ravnamo s hlevskim gnojem in nabiramo dušičnate odpadke, pridobimo znatno zalogo dušika v gospodarstvu, in šele potem, če ta zaloga ne zadošča, bo treba misliti na nakup primanjkujočega dušika v umetnih gnojilih.

Pri gospodarstvu gre precej dušika v izgubo:

1.) zaradi tega, ker se dušičnate soli stopé in potem pronikajo v spodnje zemeljske plasti.

Ta nevarnost je največja pri gnojenju s solitrom, ker ga zemlja ne veže in ker polagoma izgine v odtekačo vodi; pri gnojenju z žveplenokislimi amonijakom in z organskim dušikom (gnojenje z zelenjem) pa veže zemlja ves amonijak — tistega, ki je že razvit, in tistega, ki se na novo razvija — in ga izpreminja v soliter.

2.) Drugi vzrok, da gre dušik v izgubo, pa obstoji v delovanju bakterij, ki razkrajajo organsko dušičnato snov tako, da ne nastajajo dušičnate spojine (amonijakove soli ali soliter), ampak prost dušik, ki uhaja v zrak in je za rastline izgubljen. Tudi soliter uničujejo te bakterije.

Izguba na dušiku vsled spranja v spodnje plasti je največja v predorni zemlji, ker je v takih tleh učinek bakterijskega delovanja največji.

Dušičnata gnojila delimo tudi v dve glavni skupini, namreč:

1.) v vodi neraztopna gnojila; semkaj spadajo: zmleta posušena kri, zmleta rogovina, mesna moka in zmleta usnjina;

2.) v raztopna gnojila: čilski soliter in žveplenokisli amonijak.

Prva skupina.

Živalski odpadki.

Predelovanje živalskih odpadkov je ravno tako pomanjkljivo in nepopolno, kakor smo to videli pri mestnih odpadkih. Živalski odpadki, nabirajoči se v klavnicah manjših mest, se ali poizgube, ali pa se ne porabijo za gnoj v kmetijstvu. Mnogo živalij, ki poginejo, moramo vsled predpisov zdravstvene oblasti zakopati s kostmi in s kožo vred, čeprav bi jih laže bolj gotovo naredili neškodljive in razkužili, če bi jih porabili za gnoj. Načini, kako se živalski ostanki izpreminjajo v gnojila, so namreč taki, da se gotovo uničijo vse nalezljive kali dotične bolezni, ki je ugonobila žival.

a) Zmleta posušena kri.

Kri zaklanih živalij se nabira v kadeh, kjer se sesede vsled vodne pare, ki se napelje vanje. Krvna sirotka se izpusti, ostala sesedla snov pa se v sušilnicah oprosti preobilne vode in se potem fino zmleje. Zmleta kri je rdečkastorjave barve in ima 10 do 12 % dušika in $\frac{1}{2}$ do 1 % fosforove kisline v sebi. V novjšem času priporočajo neki drug način, kako je mogoče brez kuhanja kri izpreminiti v droben in suh prah. Krv je treba pridejati 3 % živega apna, in potem se takoj strdi v pogačo, ki razpade v prah, ko se posuši. Ta način je vedno mogoče porabljati, in je posebno pripraven za one kmetovalce, ki si hočejo pri- lično sami napraviti dober dušičnat gnoj.

V mnogih klavnicah (na pr. v Gradcu) predelujejo kri na nekoliko drugačen način, da dobivajo iz nje beljakovec. Kri se najprej vjame v cinaste posode, in te se puste, da mirno stoje; kri se sesede in se loči v krvno pogačo (krvna telesca in vlaknovec) in v sokrvco (serum) ali beljakovec. Krvno pogačo na to razrežejo v kose in te denejo v sita, da se odteko; odtekli beljakovec posuše. Posušen beljakovec rabijo v fotografiji in pri tiskanju tkanin. Ostala krvna pogača se pa posuši in zmleje. Tudi kri mora biti jako drobno zmleta; čim drobnejša je, tem hitreje se razkroji.

Krvno moko rabijo v Avstriji, žal, le redkokdaj kot dušičnat gnoj, ampak jo izvažajo v Italijo in na Francosko.

b) Mesna moka.

Meso pogiblih živalij se segreje z vodenim parom. Juha se odtoči, meso pa se posuši in zmleje. Mesna moka je sivorjave barve in ima do $14\frac{1}{2}$ % dušika v sebi.

c) Zmleta rogovina.

Kopita, kremplji, odpadki rogovine in ribje kosti iz strugarnic, prah iz volne se izpostavijo v parnem kotlu napetemu vodnemu paru dveh ali treh atmosfer. Juha se odtoči, ostala tvarina pa, ki je mehka in prožna kakor kavčuk, se posuši in nato zmleje. Čista zmleta rogovina je sivorumena in ima kakih 13 do 14 % dušika v sebi.

d) Zmleta usnjina.

Usnjeni ostanki se podobno pražijo in pariyo kakor rogovina, da se omehčajo. Pri parjenju se usnje večinoma raztopi v nekako zdriz, tako da se ta način ne priporoča. Zmleta usnjina je za kmetovalca zelo majhne vrednosti, ker se v zemlji prepočasi razkaja.

Zmleta kri stoji med dušičnatimi gnojili na tisti stopnji, kakor kostna moka med fosforovokislimi neraztopnimi gnojili. Neraztopna dušičnata gnojila je vedno rabiti z neraztopnimi fosforovokislimi gnojili vred, torej kostno moko z zmleto krvjo, nasprotno pa superfosfat s solitrom ali z žve-

plenokislom amonijakom, da se kolikor mogoče enakomerno razkrajajo in je enakomeren tudi učinek.

Druga skupina.

a) Čilski soliter.

V južnoameriških deželah, v Čile, Peru in v Boliviji, posebno v pokrajini Tarapaki in v puščavi Atakami se nahaja pod gruščevo plastjo soliternata rudnina kališ („caliche“) 25—150 cm na debelo. Ta sklad se razteza osemindvajset štirijaških zemljepisnih milj daleč.

Sirov soliter se razdrobi in raztopi v vroči vodi; raztopina se potem očisti in se napelje v posode, kjer se izločuje soliter v kristalih, ki se na to posuše na solncu. Čilski soliter ima 15—16 % dušika v sebi.

Solitrovokisle soli nastajajo pri razkrojitvi dušičnatih organskih snovi ob prisotnosti ogljikovokislega apna in drugih osnov, kakor lesnega pepela, lapora i. dr. To se je nekdanj godilo v soliternicah, ter se godi v vsakem mešančevem kupu, kateremu je primešano apno, potem v hlevskem gnoju in v gnojnici, kadar prideta v zemljo. Pri vlažni, gorki toplini in v dobro prezračeni, takozvani gorki zemlji, začno solitrotvorne bakterije delovati ter izpreminjajo amonijak v solitrovo kislino, katero veže apno.

Od raztopnih dušičnatih gnojil deluje soliter najhitreje, ker rastline potrebni dušik sprejemajo v obliki solitrovokislih solij. Če močno pognojimo s solitrom, se v prvi vrsti močno razvija listje, dočim tvorjenje plodov zaostaja. Vsled tega ne smemo nikakor opuščati gnojenja s fosfati, ki pripomorejo k temu, da sadovi hitro zore in se bolje razvijajo. Pri enostranskem gnojenju s čilskim solitrom se vsled podaljšanja rasti razvoj plodov lahko tako zelo zavleče, da se je bati, da bodo dozoreli le za silo. Kot glavno pravilo prave porabe čilskega solitra velja: „Pognoji kar najhitreje mogoče!“

Prvi pogoj, da bode gnojenje s solitrom uspešno, je zadostna zaloga fosforove kisline in kalija v zemlji. Čilski soliter je posebno dober za gnojenje strnini, repi, krompirju i. dr., in se navadno potrese po vrhu (na glavo), ali se tudi lahko podvleče pri spomladni setvi. Za primero gnojilnega učinka čilskega solitra in žveplenokislega amonijaka so na Angleškem 30 let delali poskuse; istotako na Nemškem in v Avstriji. Ti poskusi so pokazali, da sta obe dušičnati gnojili povzročili skoraj enako obilen pridelek zrnja.

b) Žveplenokisli amonijak.

Ob priliki smo že omenili, da se amonijakove spojine nahajajo v zraku in v deževnici in da take spojine nastajajo tudi pri gnitju gnojnice. Najvažnejši vir za amonijak so pa dušičnate tvarine v premogu, živalski odpadki (kosti, kri in meso) in tekoči del mestnih fekalij.

V plinarnicah se premog segreva v zaprtih posodah (to imenujejo suho prekapanje), in plin, ki se pri tem razvija, se z vodo očisti vse neznage. Tej vodi, kateri pravimo plinova voda in ima v sebi $\frac{1}{3}$ do 1 % dušika, se pridene žganega apna ter se potem zavre v kotlih. Pri tem uhaja amonijak, katerega prestrežejo v žvepleni kislini. To raztopino izparijo, ostalo tvarino prekrizalizirajo, in tako dobivajo žveplenokisli amonijak, ki se potem prodaja in ima v sebi 20 % dušika.

Velik del žveplenokislega amonijaka se dobiva tudi pri napravljajanju koksa kot stranski proizvod. V prejšnjih časih so s segrevanjem živalskih odpadkov v retortah izdelovali jelenovec, spojino amonijaka z oglji-

kovo kislino. Tudi pri napravljajanju kostnega oglja se dobivajo amonijakove spojine.

Žveplenokislega amonijaka pridelajo sedaj

v Angliji	1.800.000 stotov
v Nemčiji	750.000 „
na Francoskem	450.000 „
v Belgiji in na Nizozemskem	300.000 „

Vsled tako obilnega dobivanja so cene v primeri s prejšnjim časom zelo padle, tako da žveplenokisli amonijak lahko smatramo za najcenejše dušičnato gnojilo.

Obe raztopni dušičnati gnojili, ki zavzemata v trgovini važno mesto, delujeta približno enako hitro in znatno uspešneje kakor neraztopni organski dušik; vsled tega ima gnojenje s tema solema boljše uspehe kakor pa gnejenje s hlevskim gnojem. Od onega dušika, kar ga z gnojenjem damo zemlji, dobimo približno tri četrtine nazaj v pridelkih. Slabša pognojitvev s 15 kg dušika, ki se nahaja v 100 kg čilskega solitra ali v 75 kg žveplenokislega amonijaka, se že izplača, ker da do 350 kg zrnja in do 600 kg slame obilnejši pridelek. Zemlji, ki ima zelo malo dušika, se gnoji, če ni mogoče s hlevskim gnojem, s 40 do 60 kg dušika, ki je v približno 200 do 300 kg žveplenokislega amonijaka. Ako je treba izbirati med solitrom in žveplenokislom amonijakom, tedaj gotovo gledamo v prvi vrsti na ceno. Če velja 1 kg dušika v čilskem solitru in žveplenokislom amonijaku enako veliko, tedaj naj se vzame čilski soliter; seveda se je treba ozirati na kakovost zemlje. Če je pa 1 kg dušika v čilskem solitru precej dražji kakor 1 kg dušika v žveplenokislom amonijaku, tedaj bode vsakdo brez pomisleka gnojil z amonijakom.

Tu naj navedemo neko primero med gnojilno vrednostjo obeh solij.

Gnojilo	Kupne cene za 100 kg	Dušik v odstotkih	Cene za 1 kilogram dušika
čilski soliter	fl. 12.25 ¹⁾	15	v čilskem solitru $\frac{1225}{15} = 82$ kr.
žveplenokisli amonijak	fl. 13.75	20	v amon. sôli $\frac{1375}{20} = 69$ kr.

(Dalje prihodnjič)

Razne reči.

— Kaj je storiti, da bodo vrtnice dlje časa cvetele.

Odrtaj tretjino popkov, ko so še jako mladi. To bode pomagalo, da bodeš dobil prav mnogo in popolnoma razvitih vrtnic.

— **Snaga v svinjakh.** V svinjaku naj bode tlak nekoliko na pošev ter naj ga deli po robu postavljena opeka na dva dela v gornji in v dolnji del. Nastilja naj se le gornji del svinjakov Prasiči se kmalu privadijo temu, da imajo gornji del za ležišče, v dolnjem se pa čistijo. Vsled tega so prasiči vedno čisti, veliko bolj zdravi in se bolj rede.

— **Kako odpraviti polže z vrtov.** V ta namen se priporočajo zelene, za prst debele vrbove šibe, katere naj se zrežejo na 30 centimetrov dolge kosce. Na teh koscih naj se lub omaji, in naj se z njih potegne v podobi cevi. Te cevi

¹⁾ Te cene so vzete le za primer, ker ti gnojili nimata stalnih cen.

naj se polože na različna mesta po vrtu. Vrtni polži prav radi zlezajo v take cevi, da bi se nasrkali belininega soka. Ko so polži po ceveh, naj se cevi pobero, polži iztresejo in pokončajo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 83. Imam dobro zidan svinjak, a je pomanjkljivo urejen, zato se mi prasičja reja slabo sponaša. Ker želim svinjak popraviti in predelati, prosim sveta, **kako se naredi dobro urejen svinjak.** Napravil bi rad po možnosti vse železno, tla iz cementa itd. (J. Č. v Č.)

Odgovor: Za odgovor na to vprašanje smo priobčili v tej številki poseben opis, kteremu so pridejani tudi načrti notranje uredbe uzornega svinjaka. Priporočamo Vam tudi knjigo „Uzorni načrti kmetijskih stavb“, ktara se dobi pri naši družbi.

Vprašanje 84. Imam žrebetno kobilo, ki je dobila z žrebetom vred srbečico, zato prosim sveta, kako je zdraviti to bolezen? (A. K. v K.)

Odgovor: Kadar je srbečica razširjena po vsem životu, takrat se priporočajo zdravila, ki trdo blato omehčajo. Taka zdravila so na pr. 250 gramov grenke soli. Zraven tega pa konja po malem krmite; najbolj se priporoča za klajo sveža trava. Kožo izmivajte z milnico ali z osoljeno vodo. Kadar je srbečica omejena na posamezne dele, takrat izpirajte obolelo kožo z mlačno milnico, z osoljeno vodo ali z lugom. V zelo trdovratnih slučajih pa je rabiti terpentinskega olja, ktero je treba dobro zmešati z navadnim milom. Srbečica se pokaže poleti; jeseni, ko postane hladno, pa navadno sama od sebe izgine. Opozarjamo Vas, da Vaša kobila morda nima srbečice, ampak kako drugo nalezljivo kožno bolezen.

Vprašanje 85. Kteri opeki je dati prednost, navadni ali zarezani; ktara je trpežnejša itd.? Kako je s cementno opeko, kakšen cement se rabi zanjo in kje se dobi? (F. P. v Ž.)

Odgovor: Dobrota te ali one žgane opeke je zavisna od ilovice, iz ktore je narejena, in od načina izdelovanja. Zarezana opeka ima pred navadno to prednost, da se je manj rabi na štirjaški meter in je valed tega teža na strehi manjša; zato more biti tudi strešni stol lažji. — Cementna opeka se dela običajno na mestu, in sicer iz najboljšega cementa, kterega morete dobiti, najcenejši v tvornici na Dovjem na Gorenjskem.

Vprašanje 86. Pri nas redno vsako leto napada krompir neka bolezen, vsled ktore krompirjevo listje postane pikasto, se zgodaj posuši in krompir prezgodaj dozori ter dá malo pridelka. Kakšna bolezen je to in kako jo je zdraviti? (J. Š. v D.)

Odgovor: To krompirjevo bolezen povzroča gliva „peronospora infestans“, ter so stare izrođene krompirjeve vrste posebno podvržene tej bolezni, in sicer tembolj, kolikor starejše so. Iz tega sledi nauk, da je po možnosti saditi nove vrste, ki so še vstanu kljubovati tej bolezni. Tako pri nas na pr. ribničan in zgodnji rožnik ne dasta skoraj nobenega pridelka več, ker jih bolezen silno napada, in še tisto, kar se pridela, pozneje v shrambi gnije; umen gospodar takih starih vrst torej ne bo sadil, kajti kaj pomaga, če je stot ribničana 20—30 kr. več vreden kakor na pr. onejodova, če ga pa komaj tretjino toliko pridela kakor zadnjega. — Proti krompirjevi bolezni vrhu tega prav dobro služi škropljenje z zmesjo bakrene galice, apna in vode. Na 100 litrov vode se vzame 2 kg galice in 2 kg apna. Za škropljenje veljajo tale pravila: „1.) Čas prvega škropljenja bodi povprečno sredi junija, t. j. takoj po osipanju, ko se navadno bolezen že začne prikazovati (vsaj pri zgodnjih vrstah). Napačno bi bilo čakati predolgo, ker porjavel list nič več ne ozeleni, če ga še tako škropiš. 2.) Prvo škropljenje je toliko časa uspešno, dokler je še kaj prisušene usedline na listju, kar je seveda odvisno

od vremena. 3.) Nikdar naj se nikar ne škropi ob deževnem vremenu, sicer dež izpere tekočino. Če pa se tekočina dobro prisuši, ne izpere je tudi večkrat dež. 4.) Drugič je treba škropiti kake 3—4 tedne po prvem škropljenju, torej nekako sredi julija. 5.) Če je leto suho, se bolezen ne razširja tako zelo kakor ob vlažnem vremenu, in tretje škropljenje lahko ostane. Vender pa je zelo dobro tudi tretjič škropiti, posebno če je tisto leto vreme vlažno. Škropiti je treba 3—4 tedne po drugem škropljenju, nekako sredi avgusta, ali nekoliko prej. Za škropljenje rabi brizgalnica, kakeršna pri škropljenju trt zoper strupeno roso.

Vprašanje 87. Pri nas napada fižol neka rja tako močno, da bomo ob ves pridelek, če pojde tako naprej. Kaj naj storim proti tej nezgodi? (J. A. v T.)

Odgovor: Fižolovo listje napada cela vrsta gliv, toda videti bi morali listje, da bi Vam mogli povedati, ktara gliva napada Vaš fižol. O izkušnjah o zatiranju teh gliv nam ni še nič znanega, zato Vam priporočamo obrniti se do c. kr. kmetijskega preskušališča na Dunaju, kamor pošljite nekaj napačenega listja s prošnjo, da določijo glivo in sredstva proti nji. Naslov je: K. k. landwirtschaftliche Versuchsstation in Wien, II. Trunnerstrasse 8.

Vprašanje 88. Kaj naj storim, da preprečim ropanje medu po tujih čebelah, ker se mi to dogaja skoraj vsako leto konci poletja? (J. S. v S.)

Odgovor: Da se ropanje prepreči, je treba takoj, ko se opazijo prve ropnice, slabe panje tako pripreti, da more samo po ena čebela skozi žrelo, ali pa se žrelo zamaši z ilovico, skozi ktero se napravi s primerno paličico majhna luknjica za posamezne čebele. Če se stori to pravočasno, navadno pomaga. Drugo sredstvo zoper ropnice, ki vselej pomaga, pa je tole: V 1 liter kropa se dene 5 dg kristalizirane karbolne kisline in 5 dg glicerina. S tekočino, ki ima zelo zoprn duh, se v začetku ropanja nekoliko namaže panjeva brada, ako pa je ropanje že razvito, se denejo pred žrela ropanih panjev s to tekočino napojene cunjice.

Vprašanje 89. Imam štirinjak vina, kterega bi rad priredil za starino, zato vprašam, kako naj ravnam z njim, da bo ostalo zdravo in čisto, in kdaj je najboljši čas za pretakanje? (M. M. v Z.)

Odgovor: Pred vsem morate vino izžolati. Hranite je vedno v polni posodi (o tem smo letos pisali že v „Kmetovalcu“) ter je pretakajte na leto vsaj trikrat: pričetkom zime, spomladi in jeseni. Vino bo pri Vas navadno izžolano v treh letih in bo kot starina doseglo svojo popolnost. Da je vino izžolano, pokaže poskus, ki obstoji v tem, da denete vino v odprt kozarec (ki se varuje seveda prahu); v takem kozarcu mora vino ostati 3—4 dni čisto, ne da bi se skalilo. Starina se potem napolni v dobro zamašene steklenice in se v njih ohrani neizpremenjena, ali pa se hrani v vedno polni posodi.

Vprašanje 90. Ali smem nove hrastove ali tudi kostanjeve sode pobarvati? (J. P. pri V.)

Odgovor: Barvanje vinskih sodov je zelo napačno, ker se s tem luknjice lesa zapro in zato vino v takih sodih slabo in počasi zori. Vrhu tega se pa les zaduši in tak sod izgubi trpežnost. Vinska posoda se najbolje hrani, če se vsak teden ali vsaj vsakih 14 dni dobro zbrši in slednjič obdrgne s cunjjo, ki je nekoliko mastna od dobrega, nesmrdljivega olja. Tako oskrbovana posoda je vedno lična, temne barve, je trpežna in lesne luknjice ostanejo odprte.

Vprašanje 91. Ali smem sedaj po prvi košnji z ozirom na vročino polivati travnike z gnojnicco? (J. P. v V.)

Odgovor: To pač smete storiti, a le s popolnoma povreto prav zelo vodenno gnojnicco, in le ob dežju, drugače gnojnica rastline posmudi. Ker je pa vprašanje, če imate tako gnojnicco, in ker bi dalo preveč dela in truda, mešati jo z vodo,

zato Vam odsvetujemo, sedaj travnike gnojiti, ker krma more dobiti vrhu tega smrad, vsled kterega bi živina ne marala zanjo. Preložite torej gnojenje z gnojnico rajši na konec jeseni ali na zimo.

Vprašanje 92. Kako naj zdravim kokoši, ki imajo po nogah kakor gobe sive izpuščaje, kateri se odlušči, pa zopet novi zrastejo. Prva napadenih kokošij sedaj šepa, kar kaže, da ima bolečine. Ker ta bolezen napada po vrsti vse kokoši, domnevam, da je nalezljiva. (J. K. v L.)

Odgovor: Iz Vašega kratkega popisa te kokošje bolezni ne moremo z gotovostjo določiti, vendar mislimo, da imajo Vaše kokoši garje, ktere povzroči neka pršica, ki se seveda razploja od kokoši do kokoši. Če smo bolezen uganili, priporočamo Vam, kurnik skrbno osnačiti, vse lesene dele z vročim lugom omiti, ali še bolje, naredite nov kurnik, starega pa požgite. Kokoši zdravite na ta način, da jim z mlačno milnico izmivate noge, garje pa po možnosti odstranjujete ter potem noge vsak dan po izmivanju namažite na suho kožo z oljem, kteremu pridenite 3—5 % kreozota.

Vprašanje 93. Kaj more biti vzrok, da pri nas živina ostane majhna in noče odrasti, dasi imamo dovolj in dobre krme? (J. J. na P.)

Odgovor: Vzrokov Vaši pritožbi je jako mnogo. Pred vsem Vam priporočamo pazno prebirati knjigo „Umna živinoreja“, ktero je izdala družba sv. Mohorja. — Vzroki so v pasmi, v vzreji in v krmi. Skrbite za bika dobre, rastne in zgodaj zrele pasme; omislite si na pr. dobrega pinogavskega bika. Teleta pustite po možnosti dolgo pri kravi, vsaj po 10 tednov, ter jih potem počasi odstavljajte ter nadomestujte mleko ne le z dobrim senom, temveč tudi s tečno, tekočo krmo, kakor na pr. s posnetim mlekom, z otrobi ali z zmletimi oljnatimi tropinami, ki se polagajo zmešane z vodo kakor pijača itd. Prvo leto mora mlado govedo dobivati tudi žita, bodisi zdrobljenega ali pa kuhanega, in sicer redno. Junice pripuščajte šele s končanim drugim letom k biku, če ne, zaostanejo v rasti in kote le majhna teleta. Daljni vzrok, da Vaša živina ostaja majhna vzlic zadostni krmi, bo prazna krma, zlasti pomanjkanje fosforove kisline in drugih rudninskih snovij v senu. Temu odpomorete, če travnike gnojite z umetnimi gnojili, zlasti s Tomasovo žilindro in s kajnitom.

Gospodarske novice.

* Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske bo v četrtek, 13. julija, v Ljubljani dopoldne ob 1½9. uri v dvorani „Katoliškega doma“. Spored je prijavljen med uradnimi vestmi.

* Za streljanje proti toči je c. kr. kmetijsko ministerstvo dovolilo 1000 gld. podpore, ktero bo razdelil deželni odbor občinam na podlagi došlih prošenj.

* V žrebetišče v Šentjarneju se sprejemajo žrebete od 15. t. m. naprej, zato opozarjamo na uradni razglas v tej številki.

* „Kako je ravnati z mlekom?“ je naslov novi knjižici, ktero je spisal gosp. Milan Ivančič, kmetijski učitelj v Tolminu. Knjižica je namenjena posebno udom mlekarstvih zadrževanju Z veseljem pozdravljamo ta prepotrebni spis za naše slovenske mlekarje ter se popolnoma strinjamo s pisateljevimi besedami v uvodu. Te besede slovejo: Ravnanje z mlekom na celi poti, ki jo prehodi, predno pride v mlekarnico, je navidezno tako preprosto, da bi skoraj vsakdo rekel, da o tem pač ni treba pisati. A to ni tako. Jaz mislim celo, da važnejšega posla od tega ni v mlekarstvu, kajti iz zdravega in čistega mleka nam izpini celo slab mlekar dobro maslo, obratno pa ne more iz pokvarjenega niti najboljši mlekar izdelati kaj finega. Vse skušnje in poskušnje so dokazale, da je nesnaga

v hlevu in pri molži in sploh nečisto ravnanje z mlekom vzrok, da je mleko le premalo trpežno, nesposobno za izdelovanje finega namiznega masla. V tej knjižici mi bode torej naloga, v kratkih potezah o tem razpravljati. Našteti hočem čisto malenkostne reči in priproste priprave, ki ne zahtevajo veliko truda in denarja, so pa velikanskega pomena za našo živinorejo, za ugoden razvoj vsega našega mlekarstva in ki v obilni meri poplačajo naš trud. — 40 strani obsegajoča knjižica stane s pošto vred 15 kr., 10 izvodov pa 1 gld., ter se dobiva v „Goriški tiskarni“ v Gorici ali pa pri gosp. pisatelju v Tolminu.

* **Rastlinsko varstvo.** C. kr. poljedelsko ministerstvo je na c. kr. kmetijsko-kemijskem preskušališču na Dunaju II., Trunnerstrasse 3, ustanovilo poseben „oddelek za rastlinsko varstvo“, čigar naloga je, poljedelcem brezplačno dajati pojasnila o rastlinskih boleznih (kakor so rja, strupena rosa ali smod, gniloba itd.) in o rastlinskih kvarljivcih (kakor so kobilice, rilčkarji, ušice itd.) ter jim povedati tudi sredstva, primerna v zator teh kvarljivcev. Jako je želeli, da bi se poljedelci kar najizdatneje posluževali te naprave. Kadar poljedelci na svojih vrtilih in v svojih gozdih ali na svojem polju in na svojih travnikih opazijo kako nenavadno prikazen, ki da sklepati na to, da so rastline obbolele, naj pošljejo nemudoma take obbolele rastline, ali kadar je bolezen očitno povzročila kakšna žival, poškodovane rastline in kvaro povzročujoče živali na c. kr. kmetijsko-kemijsko preskušališče (oddelek za rastlinsko varstvo) na Dunaju II., Trunnerstrasse 3, in naj v nekoliko vrsticah naznanijo svoj naslov in svoje želje. Opozarja se na to, da pošiljatelju razen poštne, ki jo plača, ne nastanejo nikakršni stroški, in da je bil oddelek ustanovljen s tem namenom, da bi poljedelce v zatiranju kvarljivcev, ki preté njih pridelkom, podpiral s svetom in poukom.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

OBČNI ZBOR,

ki bode

v četrtek 13. dne julija 1899. l., ob 1½9. uri dopoldne v dvorani „Katoliškega doma“ na Turjaškem trgu v Ljubljani.

SPORED:

- 1.) Predsednik prične zborovanje.
- 2.) Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1898.
- 3.) Predložitev družbenega računa za leto 1898. in proračuna za leto 1900. (Račun in proračun se pošljeja gg. družabnikom še o pravem času, razpoložena sta pa v nadroben pregled v pisarni kmetijske družbe.)
- 4.) Volitev družbenega podpredsednika za bodočo triletno dobo.
- 5.) Volitev osmih odbornikov namesto po družbenih pravilih izstopivših gospodov grofa A. Barbota, grajščaka v Rakovniku, O. pl. Detele, deželnega glavarja in grajščaka, V. Golla, c. kr. višjega gozdarskega svetnika, Iv. Lenarčiča, posestnika in deželnega poslanca na Vrhniki, Fr. Witschla, deželnega stavbenega svetnika, dr. M. pl. Wurzbacha, odvetnika, J. Žirovnika, nadučitelja v Šentvidu, in namesto umrlega gospoda A. Folakovega, c. kr. veterinarskega koncipista.
- 6.) Volitev dveh računskih preglednikov za triletno dobo namesto po pravilih odstopivših gospodov Karola Žagarja, deželnega blagajnika, in Frančiška Trillerja, kontrolorja deželne bolnice.

- 7.) Poročila in predlogi odborovi.
- 8.) Poročila in predlogi podružnic
- 9.) Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

Glavni odbor o. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. junija 1899.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Piro s. r.,
ravnatelj.

Razglas

glede sprejema žrebet v žrebetišče o. kr. kmetijske družbe
v Št. Jarneju.

Žrebeta se sprejemajo v to žrebetišče od 15. dne junija t. l. naprej, ter veljajo za sprejem naslednji pogoji:

1.) V žrebetišče se sprejmo v deželi storjena zdrava žrebeta, ki so last kranjskih posestnikov (kar je treba dokazati s spuščalnim listom), in sicer:

- a) nepodkovane žrebice, ki bodo za plemo, in valahi do četrtega leta,
- b) žrebčki do enega leta.

2.) Doba paše traja do 15. oktobra; prej se pa smejo žrebeta vzeti iz žrebetišča le z dovoljenjem načelnika šentjarnejske podružnice ali blagajnika gospoda Novoselca, ter je treba povedati vzrok, zakaj se žrebe vzame. Sprejem žrebet se zgodi pri imenovanih dveh gospodih.

3.) Lastnik žrebeta je zavezan dati za vsak dan in za vsako žrebe 6 kg sladkega in neoblačenega dobrega sena. Za oddaljene posestnike priskrbi tudi podružnica seno, in sicer za ude po 1½ kr., za neude pa po 3 kr. kilogram, ki morajo plačati seno vsak mesec naprej, drugače se jim zaračunijo zamudne obresti. Kdor želi, da se njegovemu žrebetu poklada oves ali ječmen, mora to krmo sam priskrbeti, oziroma glede tega dogovoriti se z imenovanimi gospodoma.

4.) Krma se sprejema vsak 1. in 14. dan v mesecu. Če kdo zamudi donesti krmo, se bo žrebe krmilo na njegove troške dalje.

5.) Zaradi olajšanja dela se mora seno v žrebetišče dovažati v mrežah.

6.) Za nezgode pri žrebetih se ne prevzame nikaka odgovornost.

7.) Posestniki žrebet, ki niso udje šentjarnejske podružnice, plačajo po 5 gld. pristojbine za konjarja.

8.) Le na izrecno zahtevo posestnika žrebet se tudi to vsak teden enkrat koplje, ter je za vsako kopelj plačati 10 kr. pri blagajniku.

9.) Upravo žrebetišča ima podružnica o. kr. kmetijske družbe v Št. Jarneju, na katero se je obračati v vseh zadevah žrebetišča.

Na koncu pašne dobe, pri prevzetju žrebet, potrdi podružnica v spuščalnem listu, da se je žrebe res redilo v žrebetišču v Št. Jarneju.

Opomnja. Ker je konjarju strogo zapovedano, gledati na red in snažnost ter na pravilno in lepo ravnanje z žrebeti, zato naj se vsak prestopok te zapovedi takoj ustno ali pismeno zgodi podružničnemu načelniku.

Glavni odbor o. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. dne junija 1899.

Št. 8196.

Razglas

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, po katerem je razširjena pljučna kuga, in sicer:

iz vladnega okraja Kvidin, Poznanj in Devin v kraljevini Pruski.

Ta prepoved stopi na mesto one vsled razpisa ministerstva za notranje stvari z dne 11. maja 1899. l., št. 15682., oziroma s tuuradnim razglasom z dne 20. maja 1899. l., št. 7641., izdane prepovedi.

To se razglša na podstavi razpisa o. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 26. maja 1899. leta, št. 17546., s tem pristavkom, da se bodo prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 30. maja 1899.

Št. 8546.

Razglas

Ker se je uradno dognalo, da se je bila koncem maja s prasičimi transporti iz Južne Štajerske zanesla svinjska kuga v občine Knežak, Trnovo in Ilirska Bistrica, okraj Postojna, zatorej deželna vlada brezpogojno prepoveduje, iz političnih okrajev Celje, Maribor, Ptuj in Brežice na Štajerskem uvažati žive prasiče na Kranjsko.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v veljavnost

dne 8. junija 1899. l.,

se bodo kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882. l., št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 4. junija 1899.

Št. 8633.

Razglas

C. kr. namestništvo v Trstu je z brzojavnim dopisom z dne 6. junija 1899. l. zategadelj, ker se je s prasiči zanesla svinjska kuga,

od 10. junija t. l.

s Kranjske sploh prepovedalo uvažati prasiče na Primorsko.

To se daje na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 7. junija 1899.

Listnica uredništva.

A. K. v P. Hrenovo listje in limonina koža prav nič ne pomagata proti plesnivemu okusu v vinu. — Ker ne vemo, ali je dotična bula na spodnji čeljusti mrzla ali vroča, boleča ali ne, in ali je premakljiva itd., zato ne moremo odgovoriti na Vaše vprašanje. — Če ima Vaš vol izredno veliko mošnjo, je morda kilav, in če ne, pa more le živinozdravnik spoznati, kaj je temu vzrok in če je kaj nevarnega.

J. M. v T. Sosedov ne morete siliti, da bi zgradili svoja dvorišča ali vrtove. Če Vam žival dela škodo, ravnajte se po zakonu o varstvu poljščine. — Naša dežela nima kulturnega sveta, temveč le našo družbo, ki opravlja iste posle. — Podpore za kmetijstvo se posameznikom ne dovoljujejo. Če se odda kaka podpora, je to razpisano v »Kmetovalcu«.

G. L. v T. Kajnit se sme rabiti le pred zimo ali pozimi, prav pred setvijo pa ne, ker ima v sebi škodljive klorove soli, ki škodujejo, dokler se v zemlji ne razkrojijo. — Družba bo zopet jeseni oddajala Tomasovo žlindro, ki bo na vsak način cenejša kakor 3 gld.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

St. 11. V Ljubljani, 15. junija 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. junija 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 50.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 60.— kr. do gld. 65.— kr.; gorenjska repa gld. 29—30 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 14.— kr. do gld. 14.25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 26.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 10.— kr.; rudeči Hrvat gld. 8.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenežnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v oimu sušene gld. 9.— kr. do gld. 9.50 kr.

brez dima sušene gld. 10.50 kr. do gld. 11.— kr.

Orehi domači: gld. 14.50 kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. —.— kr. do gld. —.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ „ 30.— „ „ 32.— „

lahke „ „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličeve kože po gld. —.90 kr. do gld. 1.05 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 16 do 20 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.50 do 4.50

„ kun „ „ 12.— „ 13.— za par.

„ dihurjev „ „ 2.50 „ 3.—

„ vidr „ „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po 20 do 22 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 14. junija 1899. Pšenica gld. 9.70 kr., rž gld. 8.15 kr., ječmen gld. 7.25 kr., oves gld. 6.65 kr., ajda gld. 8.75 kr., proso gld. 6.35 kr., tursica gld. 5.60 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 13.— kr., fižol gld. 11.— kr., seno gld. 1.05 kr., slama gld. —.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Ounaji, 13. junija 1899. Pšenica gld. 9.44 kr., rž gld. 7.55 kr., ječmen gld. 7.90 kr., oves gld. 5.93 kr., tursica gld. 4.83 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Veliko in krasno posestvo,

je naprodaj (ali se dá v najem) v prav lepem in zdravem kraju blizu prijaznega trga na Spodnjem Štajerskem. Isto obstoji iz dvonadstropne, z opeko krite hiše in še iz 5 gospodarskih poslopij vse v prav dobrem stanu. Zemlja je prav lahka za obdelovati in jako rodovitna ter je primerno razdeljena v njive, travnike in gozde. Veliko sadnega drevja. Redi se lahko 20—22 glav goveje živine in toliko prašičev. V hiši se lahko vpelje prav dobra gostilna, posebno ob sejnih, ker ni nobene druge v bližini. K temu posestvu spada tudi še popolnoma nov, z opeko krit, mlin z dvema tečajema, kateri ima vedno dosti vode in melitve. Mlin se pa tudi sam zase prodaja. (43—1)

Ceno in drugo se izve pri lastniku.

Kupci naj se kmalu oglasijo pri

Fr. ŠPAN-u v Zagorji.

P. Pilštanj pri Kozjem, Spodnje Štajersko.

 Domača tvrdka

Josip Lorber in dr.

tovarna za stroje in livarna v Žalcu pri Celju

izdeluje in prodaja po tovarniški ceni:

Najboljše in najcenejše travniške brane,

najizbornejše slamoreznice, najnovejše mlatilnice z ležiščem na krogel, istotako stiskalnice in mline za grozdje in sadje, geple itd.

Najboljše možnarje za streljanje proti toči, kakor tudi v nalašč zato napravljene cilindre po prav solidni ceni. (14—4)

Prevzame v najboljšo in točno izvrško vsa v strojno in livarsko stroko spadajoča dela za tovarne, mline, žage in druge obrtniške naprave, istotako prevzame vsak stroj v najtemeljitejšo in cenejšo popravo.

Za vsak možnar, stroj, sploh za vsako delo se jamči.

 Tovarniške cene.

Usojam si slav. občinstvu naznaniti, da prevzamem in izvršujem točno naročila na

kavo, čaj, olje, riž, makarone, delikatese, sadje, ribe, vina itd.

Posiljatve v omotih po 5 kg oddajam po pošti, one od 30 kg naprej pa po železnici s povzetjem.

Take posiljatve se izplačajo vsakomur, posebno p. n. gg krčmarjem, družinam in onim, ki rabijo za dom različne jestvine ali želé o raznih prilikah nabaviti si specialitete, katerih se na deželi ne dobi, ali pa le zelo drago, n. pr. **morske ribe in rake, sveže sadje, fino olje** itd. — Glavni moj namen je razpošiljati dobro blago in po nizki ceni. — Cenike dopušljam radovoljno in brezplačno. — Za p. n. gg. trgovce imam poseben cenik in zamorem dajati blagó po tako nizkih cenah, da se ne bojim konkurence. — Tudi sprejemam zastopstva in vsakojaka posredovanja.

Z odličnim spoštovanjem

Ernest Pegan,

(42—2)

Trst, ulica S. Francesco št. 6.

F. P. VIDIC & drug.

Ljubljana, Prešernove ulice

priporočajo po najnižji ceni pripoznano najboljše kakovosti: zarezano strešno opeko (Strangfalz-ziegel) rudečo in črno; nadalje

zidarsko opeko;

Romancement, lastnega izdelka iz tovarne v Šmarci pri Kamniku; dovški Portland cement; vsakovrstne peči v raznovrstnih barvah in oblikah; šamotni in cementni tlak; cevi iz kamenine za stranišča in vodovode; ognjetrodno opeko, ter vse v stavbarsko stroko spadajoče predmete. (34—5)

Vsakovrstno opeko, (19—61)

kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.

Stara mamica, se meni!

Že leta sem izpričano izvrstna primes k bobovi krvi. Pri živčnih, arčnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetnejša kava, ki jo pijača v stotisočero rodovinah.

(1—4)

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi
Sušilnice za sadje in zelenjavo, škropilnice proti peronospori. Zboljšani sestav Vermorelov. Mehovi za žveplanje trt.

Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav. Slamoreznice jako lahke za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje, prodaja v najboljši izvršitvi

IG. HELLER na Dunaju, II./, Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Ceniki brezplačno!

(15—8)

☛ Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati. ☛